

Дело C-289/23 [Corván]¹**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

25 април 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Alicante (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

25 април 2023 г.

Жалбоподател:

Agencia Estatal de la Administración Tributaria

Ответник:

A

Предмет на главното производство

Производство по несъстоятелност — Молба от несъстоятелния длъжник (ответник в настоящото производство) за опрощаване на неизплатените задължения — Възражение на един от кредиторите (жалбоподател в настоящото производство) срещу посоченото опрощаване — Основания на възражението: (i) недобросъвестност на длъжника при подаването на молбата за тази възможност и (ii) ограничен обхват на опрощаването на неизплатените задължения, когато се касае за публичноправни задължения

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Преюдициално запитване за тълкуване — Член 267 ДФЕС — Съвместимост на национални разпоредби с Директива (ЕС) 2019/1023 — Член 23, параграфи 2 и 4 от Директива 2019/1023 — Достъп до опрощаване на задължения — Обхват на правото на опрощаване на задължения

¹ Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

Преюдициални въпроси

1. Съмнения относно тълкуването на член 23, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/1023.

1.1. Трябва ли член 23, параграф 2 от Директивата да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която възпрепятства достъпа до опрощаване на задължения по смисъла на член 487, параграф 1, точка 2 от TRLC, доколкото това ограничаване не е било предвидено в правната уредба преди транспонирането на директивата, която е признавала правото на опрощаване, и е въведено *ex novo* от законодателя? По-конкретно може ли при транспонирането на Директивата националният законодател да въведе по-големи ограничения на достъпа до опрощаване на задължения от предвидените в предходното законодателство особено когато това ограничаване не съответства на никое от обстоятелствата, предвидени в член 23, параграф 2 от Директивата?

1.2. В случай че Съдът отговори отрицателно на предходния въпрос, трябва ли член 23, параграф 2 от Директива 2019/1023 да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която възпрепятства достъпа до опрощаване на задължения, *когато в рамките на десет години преди подаването на молбата за опрощаване на задължения на длъжника му е наложена санкция с влязъл в сила административен акт за много тежки данъчни нарушения, нарушения, свързани със социалното осигуряване или обществения ред, или когато в същия период му е издаден влязъл в сила акт за установяване на солидарна отговорност, освен ако към датата на подаване на молбата за опрощаване на задължения не е изпълнил изцяло задължението си, произтичащо от тази отговорност* (член 487, параграф 1, точка 2 от TRLC), доколкото това основание предполага изменение на реда на вземанията в производството по несъстоятелност?

1.3. В случай че Съдът отговори отрицателно на предходния въпрос, трябва ли член 23, параграф 2 от Директивата да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която възпрепятства достъпа до опрощаване на задължения по смисъла на член 487, параграф 1, точка 2 от TRLC, *когато [...] е издаден влязъл в сила акт за установяване на солидарна отговорност, освен ако към датата на подаване на молбата за опрощаване на задължения длъжникът не е изпълнил изцяло задължението си, произтичащо от тази*

отговорност, доколкото с това обстоятелство не може да се определи недобросъвестността на длъжника? За тази цел има ли значение обстоятелството, че длъжникът няма вина за несъстоятелността?

- 1.4. В случай че Съдът отговори отрицателно на предходния въпрос, трябва ли член 23, параграф 2 от Директивата да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която възпрепятства достъпа до опрощаване на задължения по смисъла на член 487, параграф 1, точка 2 от TRLC поради нарушения или издадени актове за установяване на солидарна отговорност в рамките на 10 години преди подаване на молбата за опрощаване на задължения, без да се отчита датата на възникване на основанието за ангажиране на отговорността и евентуалното забавяне при издаването на акта за установяване на солидарна отговорност?
  - 1.5. В случай че Съдът отговори отрицателно на предходния въпрос, трябва ли член 23, параграф 2 от Директивата да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която възпрепятства достъпа до опрощаване на задължения по смисъла на член 487, параграф 1, точка 2 от TRLC, доколкото това ограничаване не е надлежно обосновано от националния законодател?
2. Тълкувателни съмнения във връзка с член 23, параграф 4 от Директива (ЕС) 2019/[1023].
- 2.1. Трябва ли член 23, параграф 4 от Директивата да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба като член 487, параграф 1, точка 2 от TRLC, която съдържа основания, възпрепятстващи достъпа до опрощаване на задължения, които не се съдържат в списъка по посочения член 23, параграф 4? По-конкретно трябва ли да се тълкува в смисъл, че списъкът на основанията, съдържащи се в член 23, параграф 4, е изчерпателен или, обратно, примерен?
  - 2.2. Доколкото списъкът е примерен и националният законодател може да установи други изключения извън предвидените в Директивата, допуска ли член 23, параграф 4 от Директивата национална правна уредба, с която се установява общо правило за неопрощаване на публичноправни задължения, освен при много ограничени обстоятелства и суми, независимо от естеството и обстоятелствата на конкретните публичноправни задължения? По-конкретно има ли значение в случая обстоятелството, че предходната правна уредба, както е тълкувана от практиката на Tribunal Supremo

(Върховен съд, Испания), е разрешавала известно опрощаване на публичноправни задължения, а правната уредба за транспониране е послужила за ограничаване на достъпа до опрощаване на задължения?

- 2.3.** В случай че Съдът отговори отрицателно на предходния въпрос, трябва ли да се счита, че член 23, параграф 4 от Директивата не допуска национална правна уредба като член 489, параграф 1, точка 5 от TRLC, с която се установява общо правило за изключване от опрощаването на публичноправните задължения (с известни изключения, предмет на следващия преюдициален въпрос), доколкото предоставя привилегировано третиране на публичните кредитори спрямо останалите кредитори?
- 2.4.** По-конкретно и във връзка с предходния въпрос има ли значение обстоятелството, че правната уредба предвижда известно опрощаване на публичноправни вземания, но само за определени задължения и в конкретни граници, които не са свързани с действителния размер на задълженията?
- 2.5.** Накрая, трябва ли член 23, параграф 4 от Директива (ЕС) 2019/[1023] да се тълкува в смисъл, че не допуска правило като предвиденото в член 489, параграф 1, точка 5 от TRLC, доколкото опрощаването на задължения се обосновава с *особеното значение на погасяването им за едно справедливо и солидарно общество, основано на принципите на правовата държава*, и се отнася общо до публичноправните вземания без оглед на конкретното естество на вземанията? По-конкретно от значение ли е за тази цел обстоятелството, че общото обосноваване се използва както за задълженията, съдържащи се в списъка по член 23, параграф 4 от Директивата, така и до обстоятелства или задължения, които не се съдържат в такива списъци?

Разпоредби от правото на Съюза, на които се прави позоваване

1. Разпоредби от първичното право

- 1.1. Член 3, параграф 3, първа алинея от Договора за Европейския съюз
- 1.2. Член 26 от Договора за функционирането на Европейския съюз
- 1.3. Член 15 (Свобода при избор на професия и право на труд), член 16 (Свобода на стопанската инициатива) и член 47 (Право на

ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес) от Хартата на основните права на Европейския съюз

2. Разпоредби от вторичното право

- 2.1. Член 21, параграф 1 и член 23, параграфи 2 и 4 от Директива (ЕС) 2019/1023 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива (ЕС) 2017/1132 (Директива за реструктурирането и несъстоятелността)

3. Съдебна практика

- 3.1. Решение на Съда (седми състав) от 16 март 2017 г., Agenzia delle Entrate срещу Marco Identi C-493/15 (EU:C:2017:219)

Разпоредби от националното право, на които се прави позоваване

4. Разпоредби от националното право

- 4.1. Изложение на мотивите към Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal (Закон 16/2022 за изменение на преработения текст на Закона за несъстоятелността) от 5 септември 2022 г. (с този закон е транспонирана Директива (ЕС) 2019/1023 в испанското право)
- 4.2. Член 487, параграфи 1 (точки 1—6) и 2; член 489, параграфи 1 (точки 1—8) и 3 и член 493, параграфи 1 (точка 3) и 2 от Real Decreto Legislativo 1/2020, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (Кралски законодателен декрет 1/2020 за приемане на преработения текст на Закона за несъстоятелността) от 5 май 2020 г., изменен с Ley 16/2022 (Закон 16/2022) от 5 септември 2022 г.
- 4.3. Член 43, параграф 1, буква а) от Ley 58/2003 General Tributaria (Общ данъчен закон 58/2003) от 17 декември 2003 г.
- 4.4. Член 7, точка 1 от Código Civil (Граждански кодекс)

5. Национална съдебна практика

- 5.1. Решение на Tribunal Supremo, Pleno de Sala de lo Civil, Sección 991 (Пленум на гражданското отделение на Върховен съд,

деветстотин деветдесет и първи състав, Испания) от 2 юли 2019 г. (ES:TS:2019:2253)

- 5.2. Решение на Tribunal Supremo, Sala de lo Civil, Sección 1 (Гражданско отделение на Върховен съд, първи състав, Испания) от 1 декември 2022 г. (ES:TS:2022:4482)
- 5.3. Решение на Tribunal Supremo, Sala de lo Civil, Sección 1 (Гражданско отделение на Върховен съд, първи състав) от 10 декември 2020 г. (ES:TS:2020:4069)
- 5.4. Решение на Tribunal Supremo, Sala de lo Contencioso, Sección 2 (Административно отделение на Върховен съд, втори състав, Испания) от 10 юли 2019 г. (ES:TS:2019:2694)
- 5.5. Решение на Tribunal Supremo, Sala de lo Contencioso, Sección 2 (Административно отделение на Върховен съд, втори състав) от 18 ноември 2015 г. (ES:TS:2015:4973) и решение на Tribunal Supremo, Sala de lo Contencioso, Sección 2 (Административно отделение на Върховен съд, втори състав) от 9 април 2015 г. (ES:TS:2015:1491)
- 5.6. Решения на няколко областни съдилища (постановени на различни дати)

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 На 7 юли 2022 г. длъжникът, г-н А (ответник в настоящото производство), подава молба за откриване на производство по несъстоятелност. Преди това длъжникът се е опитал да сключи извънсъдебно споразумение за плащане. Към момента на подаване на молбата за откриване на производство по несъстоятелност длъжникът е декларирал задължения на стойност 537 787,69 EUR.
- 2 На 26 юли 2022 г. запитващата юрисдикция постановява определение, с което открива производство по несъстоятелност и установява недостатъчност на масата на несъстоятелността.
- 3 На 28 септември 2022 г. длъжникът подава молба за опрощаване на неизплатените задължения, като иска пълно опрощаване на задълженията, които не са могли да бъдат платени в производството по несъстоятелност.
- 4 На 14 октомври 2022 г. Abogacía del Estado (Държавна правна служба), която осъществява процесуалното представителство на Agencia Estatal de la Administración Tributaria (Държавна агенция „Данъчна администрация“, Испания) (АЕАТ или Данъчната агенция), жалбоподател в настоящото производство, възразява писмено срещу опрощаването на неизплатените

задължения поради наличие на различни публичноправни вземания. По-конкретно Данъчната агенция посочва, че освен декларираните вземания г-н А има задължения за публичноправни вземания на стойност 127 170,56 EUR. От тези 127 170,56 EUR са декларирани привилегирани вземания в размер на 36 108,97 EUR, необезпечени вземания в размер на 36 108,97 EUR, както и подчинени вземания в размер на 75 952,50 EUR. Същевременно Данъчната агенция твърди, че от тези 127 170,56 EUR общо 114 408,09 EUR произтичат от влязъл в сила акт за установяване на солидарна отговорност от 13 януари 2017 г., който следователно е издаден в рамките на 10 години преди подаването на молбата за опрощаване на неизплатените задължения. Също така длъжникът има и други публичноправни задължения, неподлежащи на опрощаване съгласно общото правило за неопрощаване на задължения, предвидено в правната уредба за несъстоятелността, изменена след транспонирането на Директива (ЕС) 2019/1023 със Закон 16/2022 от 5 септември 2022 г.

- 5 Възражението на Данъчната агенция е прието от запитващата юрисдикция на 19 октомври 2022 г.
- 6 На 3 ноември 2022 г. несъстоятелният длъжник възразява срещу искането на Данъчната агенция.

Основни твърдения на страните в главното производство

- 7 Данъчната агенция иска запитващата юрисдикция (първо искане) да откаже на несъстоятелния длъжник, г-н А, поискания от него достъп до опрощаване на задължения, доколкото е налице влязъл в сила акт за установяване на солидарна отговорност за данъчни задължения, който му е издаден на 13 януари 2017 г. и следователно в рамките на 10 години преди подаването на молбата за опрощаване на неизплатените задължения, от което следва, че длъжникът е действал недобросъвестно при подаването на молбата за опрощаване на задължения. Издаденият на г-н А влязъл в сила акт за установяване на солидарна отговорност произтича от следните фактически обстоятелства: в миналото г-н А е бил управител на търговско дружество INVERSIONES MONIKAPITAL, S. L. В периода, в който г-н А е бил управител на търговското дружество, то не е подало (по-конкретно през 2010 г.) определени справки-декларации за ДДС, което е било длъжно да направи. Две години по-късно (през 2012 г.) Данъчната агенция издава на INVERSIONES MONIKAPITAL, S. L. ревизионен акт с цел това дружество да плати задълженията си към Данъчната агенция. Този акт не е обжалван. Пет години по-късно — по-конкретно на 13 януари 2017 г. — Данъчната агенция издава на основание член 43, параграф 1, буква а) от Общ данъчен закон 58/2003 от 17 декември 2003 г. акт за установяване на солидарна отговорност за данъчни задължения на г-н А като субсидиарно отговорен за данъчните задължения и имуществени санкции на дружеството, на което е бил управител. Тази отговорност възлиза на 114 408,09 EUR. Според

Данъчната агенция актът за установяване на солидарна отговорност за данъчни задължения е влязъл в сила и следователно възпрепятства достъпа до опрощаване на задължения.

- 8 Същевременно (второ искане) Данъчната агенция иска да се обявят за неподлежащи на опрощаване други публичноправни задължения на г-н А (като глоби за пътнотранспортни нарушения), освен ако не се прилагат ограниченията, предвидени в член 489, параграф 1, точка 5 от TRLC.
- 9 Тези искания са предявени на основание член 487, параграф 1, точка 2 от TRLC (ограничаване на достъпа до опрощаване на задължения поради недобросъвестност на длъжника) и член 489, параграф 1, точка 5 от TRLC (ограничаване на обхвата на опрощаването на задължения), изменен със Закон 16/2022 за изменение на преработения текст на Закона за несъстоятелността от 5 септември 2022 г., с който Испания е транспонира Директива (ЕС) 2019/1023 във вътрешния си правен ред.
- 10 Несъстоятелният длъжник оспорва исканията на Данъчната агенция. Като се позовава на Директива (ЕС) 2019/1023, той твърди най-общо, че (i) целта на посочената директива е да се постигне пълно опрощаване на задълженията; (ii) директивата не предвижда нищо конкретно относно публичноправните вземания, а настоява, че държавите членки трябва да въведат системи, осигуряващи възможност за пълно опрощаване на задълженията, независимо от вида на кредитора; (iii) като се приеме възможността на държавите членки съгласно член 23, параграф 2 от Директивата да ограничат опрощаването на определени задължения, това правомощие за ограничаване е подробно и изчерпателно уредено (и списъкът на възможните ограничения не съдържа публичноправните вземания, въпреки че в него са включени например задълженията за издръжка) и (iv) накрая предвидената в испанската правна уредба защита на публичноправните вземания нарушава целта, предвидена от самата правна уредба на Европейския съюз.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

I. Общ контекст на преюдициалното запитване. Развитие на испанската правна уредба относно правото на пълно опрощаване на неизплатените задължения. Сходства и разлики на преюдициалните въпроси по настоящото дело с тези по дела C-687/22 и C-111/23

- 11 Като **общ контекст** на настоящото преюдициалното запитване тази запитваща юрисдикция подчертава, че с оглед на Директива (ЕС) 2019/1023 настоящият случай поражда сериозни съмнения относно съвместимостта на националната правна уредба за транспонирането ѝ в испанския правен ред със самата директива. Поради това до Съда на Европейския съюз се отправят няколко преюдициални въпроса, които запитващата юрисдикция обединява в две групи:

- а. преюдициални въпроси относно достъпа до правото на пълно опрощаване на задължения във връзка с правилното тълкуване на член 23, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/1023;
- б. преюдициални въпроси относно обхвата на пълното опрощаване на задължения във връзка с правилното тълкуване на член 23, параграф 4 от Директива (ЕС) 2019/1023.
- 12 И в двата случая основният елемент е един и същ: правната уредба на публичните вземания (или публичноправните вземания), въведена от испанския законодател в Кралски законодателен декрет 1/2020 от 5 май 2020 г. със Закон 16/2022 за изменение на преработения текст на Закона за несъстоятелността от 5 септември 2022 г., с който е транспонирана Директива 2019/1023.
- 13 Според запитващата юрисдикция Закон 16/2022 предоставя засилена защита на публичноправните вземания — и вероятно несъвместима с Директива (ЕС) 2019/1023 — в два различни момента: (1) при транспонирането на член 23, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/1023 в член 487, параграф 1, точка 2 от TRLC, доколкото определени публичноправни вземания служат за ограничаване с нормативен акт на правното понятие за добросъвестност и (2) при транспонирането на член 23, параграф 4 от Директива (ЕС) 2019/1023 в член 489, параграф 1, точка 5 от TRLC, доколкото по принцип публичноправните вземания не подлежат на опрощаване.
- 14 По-нататък е представено кратко обобщение на **развитието на испанската правна уредба на правото на пълно опрощаване на неизплатените задължения във връзка с публичноправните задължения**. Правото на пълно опрощаване на задълженията (т.нар. „опрощаване на неизплатените задължения“) е въведено в испанския правен ред през 2013 г. чрез изменение на член 178 от действащия тогава Ley Concursal (Закон за несъстоятелността) (LC 22/2003). Режимът на опрощаването е значително доразвит през 2015 г. чрез ново изменение на LC 22/2003, в който е добавен член 178а. Съдържащата се в този нов член уредба е тълкувана различно от съдилищата. Дискусията по същество се отнася до обхвата на опрощаването във връзка с публичноправните вземания, поради което Tribunal Supremo (Върховен съд) постанови през 2019 г. важното решение на пленума на гражданското отделение от 2 юли 2019 г., ROJ: STS 2253/2019 — ES:TS:2019:2253. Според стандартите на испанското право това решение „създаде съдебна практика“ в истинския смисъл на думата и следователно се превърна в източник на правото. В това решение Tribunal Supremo (Върховен съд) посочва, че ако опрощаването на задълженията е получено чрез незабавно опрощаване (спрямо опрощаването с план за погасяване) голяма част от публичноправните вземания подлежи на опрощаване. През 2020 г. правителството въведе с Кралски законодателен декрет 1/2020 за приемане на преработения текст на Закона за несъстоятелността от 5 май 2020 г. (TRLC) нова правна уредба на правото на опрощаване на

задълженията, предоставяйки по-благоприятен режим на публичноправните задължения в сравнение с произтичащия от посоченото по-горе решение на Tribunal Supremo (Върховен съд). Според някои съдии и съдилища използваният от правителството законодателен инструмент (кралски законодателен декрет, с който само могат да бъдат преработени съществуващи разпоредби, но не и да се създава нова правна уредба) нарушава принципа *ultra vires* и те не прилагат този нов режим, а се ограничават до предвидения в практиката на Tribunal Supremo (Върховен съд) режим. Накрая през 2022 г. Директива (ЕС) 2019/1023 е транспонирана със Закон 16/2022, за което е изменен TRLC. От това последно изменение произтича като цяло засилена защита или свръхзащита на публичноправните вземания, която според тази запитваща юрисдикция може да не е съвместима с транспонираната директива, по-конкретно с член 23, параграф 2 и 4 от Директива (ЕС) 2019/1023.

- 15 От друга страна, отправените по настоящото дело преюдициални въпроси имат сходства и разлики с отправените въпроси по дела C-687/22 (*Agencia Estatal de la Administración Tributaria*) и C-111/23 (*Agencia Estatal de la Administración Tributaria*) от Audiencia Provincial de Alicante (Областен съд Аликанте, Испания). Някои от въпросите, отправени по тези две преюдициални запитвания, се припокриват с отправените по настоящото дело въпроси. Поради това отговорите по тези дела биха могли да обуславят отговорите, които ще бъдат дадени по настоящото дело. За разлика от дела C-687/22 и C-111/23 обаче, по настоящото дело съмнението при тълкуването на правото на Европейския съюз е свързано пряко с правната уредба за транспониране на Директива 2019/1023, т.е. Закон 16/2022 за изменение на преработения текст на Закона за несъстоятелността от 5 септември 2022 г., влязъл в сила на 26 септември 2022 г. Обратно, по дела C-687/22 и C-111/23 на Съда е поставен въпрос за тълкуването на правото на Съюза във връзка с испанската правна уредба преди транспонирането на Директива (ЕС) 2019/1023, която е приета преди изтичането на срока за транспониране. Въпреки че тази предходна правна уредба не транспонира Директива (ЕС) 2019/1023, се подчертава, че тя би могла да противоречи на правото на Европейския съюз, тъй като сериозно застрашава предвидения в Директива 2019/1023 резултат (вж. по-специално решение на Съда по дело C-129/96 *Inter-Environnement Wallonie ASBL/Région wallonne* от 18 декември 1997 г. EU:C:1997:628, т. 50).

II. Съмнения относно тълкуването на член 23, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/1023

- 16 **Преюдициален въпрос 1.1.** Запитващата юрисдикция подчертава парадокса, при който извършеното от испанския законодател транспониране на Директива (ЕС) 2019/1023 (със Закон 16/2022) води до въвеждане на по-ограничителен режим на достъп до опрощаване на задълженията в сравнение с режима преди приемането на правната уредба за

транспонирането ѝ. По-конкретно сегашният текст на член 487 от TRLC съдържа ограничения или изключения по отношение на достъпа до пълно опрощаване на неизплатените задължения. В настоящия случай едно от тези изключения — което се съдържа в параграф 1, точка 2 от този член и се основава на *наличието на влязъл в сила акт за установяване на солидарна отговорност, издаден срещу длъжника в рамките на десет години преди подаването на молбата за опрощаване на задължения* [...] — е послужило в настоящия спор като основание на Данъчната агенция да възрази срещу подадената от г-н А молба за опрощаване на неизплатените задължения.

- 17 Според запитващата юрисдикция става въпрос за изключение, което няма връзка със списъка на изключенията от достъпа до опрощаване в член 23, параграф 2 от директивата, който е само примерен. Този чисто примерен характер изисква особена бдителност, за да не се допуска държавите членки да изпразнят от съдържание правото на пълно опрощаване на задълженията чрез прекомерно ограничаване на обхвата на добросъвестността. Освен това разглежданото изключение е въведено ех пово в испанската правна уредба, тъй като то не се е съдържало в редакциите преди транспонирането и предполага въвеждане на ново изискване, ограничаващо това, което трябва да се разбира като „добросъвестност на длъжника“ (необходимо условие за правото на опрощаване на неизплатените задължения).
- 18 Според запитващата юрисдикция правото на пълно опрощаване на задълженията е право, което произтича от общностното законодателство, и национална правна уредба не може да засяга неговата същност. Освен това посоченото право трябва да се тълкува във връзка с член 15 (право на труд) и член 16 (свобода на стопанската инициатива) от Хартата на основните права на Европейския съюз, тъй като ако свръхзадълженелите предприемачи не могат да получат достъп до пълно опрощаване на задълженията, те няма да имат възможност да възстановят търговските си дейности. В крайна сметка правото на пълно опрощаване на задълженията е съществено за гарантирането на динамични и конкурентни пазари, което засяга главно единния пазар.
- 19 **Преюдициален въпрос 1.2.** Този преюдициален въпрос се основава на степенята, в която въведеното правило в член 487, параграф 1, точка 2 от TRLC — съгласно което *длъжник, на когото в рамките на десет години преди подаването на молбата за опрощаване на задълженията му е наложена санкция с влязъл в сила административен акт за много тежки данъчни нарушения, нарушения, свързани със социалното осигуряване или общественения ред, или когато в същия десетгодишен период му е издаден влязъл в сила акт за установяване на солидарна отговорност, освен ако към датата на подаване на молбата за опрощаване на задълженията не е изпълнил изцяло задължението си, произтичащо от тази отговорност, няма право на опрощаване на неизплатените задължения* — изглежда, че има за цел да установи защита на публичноправните вземания, която превишава предоставената им защита в рамките на производството по

несъстоятелността, като по този начин променя негласно реда на вземанията.

- 20 Всъщност този текст поражда ясен стимул: свръхзадължнелият предприемач, който е извършил тежко или много тежко данъчно нарушение или нарушение (независимо от тежестта му), свързано със социалното осигуряване или обществения ред, или му е издаден акт за установяване на солидарна отговорност, е много вероятно да предпочете да изпълни задълженията си, произтичащи от ангажираната му на тези основания отговорност, преди да подаде молба за опрощаване на задълженията, тъй като ако не го направи, ще му бъде възпрепятстван достъпът до правото на опрощаване на всяко друго неизпълнено задължение. Тази последица ще настъпи дори ако вече е образувано производството по несъстоятелност. В обобщение запитващата юрисдикция счита, че текстът на член 487, параграф 1, точка 2 от TRLC няма за цел да определи непочтения длъжник, а по-скоро да задължи предприемача да удовлетвори публичноправните вземания, които биха били трудно удовлетворени в рамките на производството по несъстоятелност. Освен това този текст оказва отрицателно въздействие върху пазара, тъй като длъжникът би предпочел да погаси публичноправните задължения вместо да плати на други привилегирани или хирографни кредитори като например на своите доставчици.
- 21 **Преюдициален въпрос 1.3.** Този въпрос се основава на естеството и характеристиките на солидарната отговорност за данъчни задължения. Запитващата юрисдикция не поставя под съмнение солидните основи на този механизъм (уреден в членове 41, 42 и 43 от Общия данъчен закон, но посочва, че: (i) установяването на солидарна отговорност за данъчни задължения цели ясно събирането на приходи и не е свързано с икономическото състояние на субсидиарния длъжник, а с това на трето лице, главния длъжник (в случая търговското дружество INVERSIONES MONIKAPITAL, S. L.), поради което установяването на солидарна отговорност за данъчни задължения не може да се основава на общ „дълг за солидарност“ за подпомагане на публичните разходи; (ii) субсидиарно отговорното лице, чиято солидарна отговорност е установена, изпълнява функцията на личен гарант на данъчните вземания; (iii) за издаването на акта за установяване на солидарна отговорност е достатъчна само небрежността на управителя, без да се изисква умисъл или намерение за извършване на измама; (iv) чисто небрежното поведение трудно може да се счита за еквивалент на недобросъвестност на предприемача, на която се основава член 23, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/1023, и (v) в испанския правен ред достъпът до опрощаване на задълженията изисква преди това да е образувано производство по несъстоятелност, както и че е установено, че несъстоятелността на г-н А не е предизвикана виновно.
- 22 **Преюдициален въпрос 1.4.** Като времеви период, в който не може да бъде получено опрощаване на неизплатените задължения, член 487, параграф 1, точка 2 от TRLC предвижда 10 години, считано от датата на налагане на

санкцията (за данъчни нарушения, нарушения, свързани със социалната сигурност или обществения ред) или от датата на приемане на окончателен акт за установяване на солидарна отговорност. Както е видно, за изчисляването на този срок не се отчита моментът на възникване на основанието за налагане на санкцията (който е моментът на извършване на нарушението), нито моментът на възникване на основанието за издаване на акта за установяване на солидарна отговорност (който е моментът на пораждаване или признаване на задължението). Запитващата юрисдикция не счита, че е разумно времевият период, през който може да се преценява недобросъвестността на длъжника, да е толкова дълъг. Според нея този срок е напълно непропорционален. Освен това времето, през което длъжникът не може да получи достъп до пълно опрощаване на задълженията, е поставено в зависимост от множество фактори (сред които е ефективността на администрацията при налагане на санкции или издаване на актове), които нямат нищо общо с действията на длъжника на пазара. Също така с установяването на толкова дълги срокове, през които длъжникът не може да получи опрощаване на задълженията, вероятно ще бъде принуден да работи в сивата икономика. От друга страна, тази национална правна уредба води до по-голям стимул за длъжника да изплати възможно най-скоро задълженията, произтичащи от отговорността му на тези основания (санкции или актове за установяване на солидарна отговорност), тъй като ако не го направи, достъпът му до правото на опрощаване на всяко друго задължение ще бъде възпрепятствано за много по-дълъг период. А това отново води до много по-висока защита на публичноправните вземания в сравнение с другите вземания.

- 23 **Преюдициален въпрос 1.5.** Член 23, параграф 2 от Директивата предвижда изрично, че всички ограничения или дерогации от членове 20—22 от нея (отнасящи се до правото на достъп до пълно опрощаване на задълженията) трябва да са „надлежно обосновани“. Според запитващата юрисдикция изложението на мотивите към Закон 16/2022 — с който са изменени разглежданите членове от TRLC — не съдържа достатъчно мотиви, за да се обяснят ограниченията, въведени конкретно с член 487, параграф 1, точка 2 от TRLC. В резултат на признаването на правото на пълно опрощаване на задълженията по член 20 от Директивата, член 23, параграф 2 от нея налага специално задължение за излагане на мотивите за въведените от националния законодател дерогации, които мотиви трябва да обосновават всяка конкретна дерогация, като чисто общите мотиви не са достатъчни. Само така може да се установи, че националният законодател се е придържал към общностното понятие за добросъвестност. Конкретните мотиви са още по-необходими в системи като испанската, при която добросъвестността се определя с нормативен акт (а не чрез извършване на преценка) и която ограничава почти изцяло всяка свобода на преценка на съда. Нещо повече, с определянето на добросъвестността с нормативен акт възниква риск от поставяне на цели, които са различни от признаването на правото на пълно опрощаване на задълженията и са в пълно противоречие с него. Това изглежда още по-очевидно, когато достъпът до правото на

опрощаване на задължения е обусловен от липсата на влязъл в сила акт за установяване на солидарна отговорност. Както вече бе посочено по-горе, това е хипотеза ex novo в испанското право, която не е предвидена и в примерния списък по член 23, параграф 2 от Директивата, и за която не се изисква умисъл или намерение, а само „неизпълнение на задълженията“. Гореизложеното в съответствие ли е с наличието на недобросъвестност, както се изисква от Директива (ЕС) 2019/1023?

III. Тълкувателни съмнения във връзка с член 23, параграф 4 от Директива (ЕС) 2019/1023

- 24 **Преюдициален въпрос 2.1.** Този въпрос е много тясно свързан с отправените въпроси по дела C-687/22 и C-111/23. Както бе посочено по-горе, тези преюдициални запитвания се отнасят до правната уредба преди транспонирането на директивата. След транспонирането и поради увеличаването с член 489, параграф 1, точка 5 от TRLC на категориите задължения, изключени от опрощаването на задължения, се счита за необходимо този въпрос да се отправи отново до Съда на Европейския съюз по настоящото дело.
- 25 **Преюдициален въпрос 2.2.** Член 489, параграф 1, точка 5 от TRLC въвежда общо правило за неопрощаване на публичноправните вземания. Вярно е, че той съдържа кратък списък с изключения, но подлежащите на опрощаване максимални суми на тези вземания, са много ниски. Запитващата юрисдикция счита обаче, че публичноправните вземания не са вземания, които съгласно Директивата не подлежат на опрощаване. Освен това неопрощаването на публичноправни вземания също не е било общо правило преди транспонирането на Директивата в Испания. Като се основава на Препоръка на Комисията от 12 март 2014 година за нов подход към фалита и несъстоятелността на предприятията и на преамбюла на Real Decreto-ley 1/2015 de mecanismo de segunda oportunidad, reducción de carga financiera y otras medidas de orden social (Кралски законодателен декрет-закон 1/2015 за механизъм за предоставяне на втори шанс, намаляване на финансовата тежест и други социални мерки) от 27 февруари 2015 г., Tribunal Supremo (Върховен съд) приема, че позицията, която е в съответствие с правото на Съюза, е в подкрепа на опрощаването на публичноправните вземания или поне на неабсолютната им защита. Както бе посочено по-горе, последващото развитие на испанското право в тази област (и по-специално след транспонирането на директивата) е в друга посока. Запитващата юрисдикция изпитва сериозни съмнения относно съпоставимостта с правото на Европейския съюз на правна уредба, която предвижда общо изключване на публичноправните вземания без оглед на конкретното естество на задължението, нито на съотношението на това задължение към всички неизпълнени задължения.

- 26 **Преюдициален въпрос 2.3.** Въпросите относно евентуалната несъвместимост с Директива (ЕС) 2019/1023 се затвърждават още повече, ако към предходните съмнения (преюдициален въпрос 2.2) се прибави това, че предвиденото в испанската правна уредба за транспонирането и изключване на публичноправните вземания обхваща всички видове публичноправни задължения без оглед на реда на тези вземания в производството по несъстоятелност. Според запитващата юрисдикция сегашният текст на член 489, параграф 1, точка 5 от TRLC не е съвместим с общата система на несъстоятелността, поражда необосновани разлики в третирането и неоснователно привилегирова необезпечени и подчинени вземания спрямо други с еднакъв или по-висок ранг. Това нарушава конкурентоспособността на икономическата структура и ще доведе до неприемливи конкурентни различия между държавите членки. Според запитващата юрисдикция държавата трябва да бъде третирана по същия начин като останалите кредитори, с което ще се подпомогне системата, уреждаща несъстоятелността. Няма основателни причини да се счита, че ако законът задължава необезпечените кредитори да се откажат от своите законни вземания, държавата не е длъжна да спазва същите правила. Това заключение не се засяга от факта, че от опрощаването на задълженията са изключени определени публичноправни вземания (като много тежките административни санкции, за които се взема предвид специалното естество на задължението (произтичащо от наложена санкция) и неговият характер (много тежък), което може да свидетелства за неправомерно поведение на длъжника). Неопрощаването на публичноправни вземания като общо правило обаче не изглежда основателно.
- 27 **Преюдициален въпрос 2.4.** По-горе бе посочено (преюдициален въпрос 2.2), че общото правило относно опрощаването на публичноправни вземания има известни изключения, но само по отношение на кратък списък на публичноправни вземания и в ограничени суми. Според запитващата юрисдикция тези ограничени суми изглеждат произволни. Става въпрос за ограничение, което не е свързано с общата сума на задълженията и не е обосновано в правната уредба за транспониране. Не е спазено никакво правило за пропорционалност. Освен това тези суми не гарантират, че длъжникът може да получи втори шанс. Според запитващата юрисдикция гореизложеното изпразва от съдържание правото на пълно опрощаване на задълженията.
- 28 **Преюдициален въпрос 2.5.** Връщайки се на въпроса за обосноваването на ограниченията и изключенията от правото на пълно опрощаване на задълженията, се припомня, че единственото обосноваване се съдържа в изложението на мотивите към правната уредба за транспониране: Закон 16/2022. Това обосноваване обаче се отнася само за изключенията, предвидени в член 489 от TRLC, но не и за ограниченията по член 487 от TRLC. Запитващата юрисдикция представя преглед на основните характеристики на обосновката, съдържаща се в посоченото изложение на мотивите: (а) в обосновката се посочват общите принципи (говори се за

особеното значение на погасяването на определени задължения за едно справедливо и солидарно общество, основано на принципите на правовата държава, като задължения за издръжка, публичноправни задължения, задължения, произтичащи от престъпления, задължения, произтичащи от деликтна отговорност); (б) изключенията от опрощаването са включени в чисто примерен списък, което означава, че всички хипотези са обосновани общо без оглед на различното естество на всяка една от тях; (в) публичноправните вземания са смесени със задълженията за издръжка, задълженията, произтичащи от престъпления, и задълженията, произтичащи от деликтна отговорност. Тези три категория са включени изрично в списъка по член 23, параграф 4 от Директива (ЕС) 2019/1023. Публичноправните задължения или вземания обаче не се съдържат в списъка по член 23, параграф 4 от Директивата.

- 29 С оглед на гореизложеното запитващата юрисдикция иска да се установи: (1) дали националният законодател може да обоснове общо, а не поотделно всяка една от хипотезите на неопрощаване; (2) дали за даден вид задължение, което не се съдържа в член 23, параграф 4 от Директива (ЕС) 2019/1023, като публичноправните задължения, не се изискват конкретни мотиви и (3) дали позоваването на *особеното значение на погасяването на определени задължения за едно справедливо и солидарно общество, основано на принципите на правовата държава*, е достатъчно обосноваване с оглед на член 23, параграф 4 от Директивата.